

Alice Rivaz

MIR KOŠNICA

S francuskoga prevela
Sanja Šoštarić

Zagreb, 2026.

disput

Mislim da više ne volim svog muža.

A kad samo pomislim kako cijela moja obitelj zamišlja da je on čovjek mog života zato što sam se jako dugo mučila, radila za njega, zbog njega. Ali mjeri li se ljubav time? Ne bih rekla. Nije li prije ono što se mjeri, što svjedoči o njoj, određeno pokoravanje nekoj sudbini? Da, pokoravanje, naziv koji je točniji od naziva ljubav i koji ga malo-pomalo zamjenjuje kad nam padne mrena s očiju i kad se bića i osjećaje usudimo nazvati njihovim pravim imenom, kad nam se oni koje nazivamo “moj muž” pokažu onakvima kakvi doista jesu; možda su skelari koji ne znaju što rade, ali to rade, a mi se u njihovoj pratnji, u njihovoj sjeni, ukrcavamo kako bismo prešle s jedne obale na drugu, ne daju nam da same upoznamo virove rijeke, njezinu pjenu, kako tijekom prelaska ne bismo ostale bez pratioca, bez ikoga. Ali kako je teško vidjeti samo suputnika u onome koji je tako dugo bio nešto drugo. Pa ipak, kakav je to suputnik! Jer doista je neprikladan da bude suputnik nekoj ženi. Tako neprikladan da živi s nama, jer ne voli iste stvari kao mi, ne teži istim stvarima kao

mi, privlači ga ono što mi ne volimo, ravnodušan je i katkad neprijateljski raspoložen prema onome što mi volimo. Kako bi mi od njega sada bilo draže društvo prijateljice, majke! Naime, muškarci uistinu pripadaju nekoj drukčijoj vrsti nego mi. Shvatila sam to još u djetinjstvu. Oni bi morali provesti život jedni s drugima, slijediti svoju sudbinu. Uostalom, oni su doista sretni, doista su onakvi kakvi jesu samo kad su zajedno, bez nas. Svaki put kad Philippe odlazi u vojnu službu, na njegovom licu vidim vedar spokoj čovjeka koji će se sastati sa sebi bliskima. Njegov mi izraz lica bolje od svih povijesnih knjiga objašnjava njihove odlaske u masama, od pamtivijeka. Sve te križare, saveznike, borce za mnoge stvari, sve te povorke što marširaju u borbu i u smrt. Njihovo pjevanje, graju koja se diže zbog nekog da, nekog ne, katkad i za manje od toga. Njihov hitar odgovor na tajanstven poziv koji ih povezuje. Zajedničke pustolovine, rane, himne, zakletve. Ono što ih u svakoj generaciji gura prema nekakvom neshvatljivom pokolju. A u svakoj su generaciji najinteligentniji među njima zaokupljeni time da pokolju daju ime ili imena kako bi ga objasnili i opravdali.

Katkad se pitam: što mi radimo s takvim luđacima?

Da, kad se koristi svojim zemaljskim moćima, muškarac postaje Atila, Neron, Hitler, Napoleon, a koristeći se svojom drukčijom moći, pušta da ga se pribije na križ, da mu se iščupa jezik, probode ga se strijelama pred očima preneraženih Eva i Marija koje u očaju počinju kršiti ruke, a onda užurbano kupe razbacane udove, skupljaju i prebrojavaju mrtve, raščišćavaju prostor.

Ne, muškarac izvan područja ljubavi ne može biti naš suputnik. Kad ga prestanemo voljeti, kad on nas više ne voli, doista više nemamo što raditi zajedno. Oblik koji je omeđivao u prostoru u kojem smo ga nosile u svojoj nutrini tada prekriva samo veliku prazninu.

Ali prestajemo li ga ikada voljeti?

Već sam nekoliko tjedana sama u svom domu. Hoću li imati hrabrosti to priznati? Priznati što najviše cijenim u Philippeovu novom poslu: prisiljava ga da nekoliko tjedana zaredom izbiva iz kuće. Već jako dugo uživam biti sama. Sama, upravo zato kako zapravo ne bih bila sama. Poput čovjeka s pticama kojeg često vidim u jednom gradskom parku, ruka mu je nepomična, ispružena, okružen je sjenicama koje skakuću oko njega. I hop! Jedna mu se na trenutak spusti na ruku, pa odleti dok se spušta druga, pa još dvije. Uskoro ptice neprestance lepršaju između te ispružene ruke i okolnih stabala, kao da su između stabala, čovjeka i sjenica razvučene nevidljive niti. Ali dovoljno je da se netko približi pa da se niti prekinu, da magnetska sila među njima prestane djelovati, da ptice prestanu dolaziti.

Tako je i s nama i nekim osobama u našoj blizini. Kad smo sami, sve što više nismo znali pripitomiti, ponovno to možemo. Barem je tako u mom slučaju. Kad sam sama, vraćaju mi se moći koje sam izgubila dok nisam bila sama. Dovoljno je da pozovem i da mi se sve vrati, kao da je oko mene samo slobodan prostor, bez

prepreka, bez zidova, u kojem onda postajem središte koje je privučeno i koje privlači, nakon što sam ponovno stekla moć privući ono što sam mislila da sam izgubila.

Ali što sam najviše iščekivala, najviše dozivala, ako ne ljubav? Hoću li dakle dozvati drugu, novu ljubav? Sad kad više nisam ona koja sam prije bila? Kad sve što sam mislila da mogu učiniti nisam učinila. Opazila sam da sam čak i ljepotu koju su mi ljudi pripisivali, kojoj prije nisam pridavala nikakvu važnost, sad kad sam bez nje ostajala, počela shvaćati ozbiljno, drhtala sam gledajući kako će uskoro nestati, a nekad sam je nosila kao boju kose, kao da će biti vječna, ne obraćajući na nju pažnju. Uostalom, koja to žena doista vjeruje da je lijepa, koja žena sebe promatra nekritički i s blagošću i zaslijepljenošću što nam se pripisuje, što nam je muškarci pripisuju? Ne, naprotiv, nitko bolje od žene za koju govore da je zgodna, lijepa, ne zna da je ljepota privid, koliko je krhka. Visi o niti. Ovisi o odrazu, boljem ili lošijem osvjetljenju, okrepljujućem snu, nekoj ravnoteži tijela i duha kojoj svakog trenutka prijeti uništenje. Krhka ljepota kojoj riječi poput nečistog daha katkad gase sjaj, koju čak i poljupci kvare. Kako se dičiti nečim čiju smo podrugljivo prolaznu ili slučajnu narav upoznali kad je dovoljna sitnica, loše skrojena haljina, više-manje neuspjela frizura, pogreška u izboru tkanine ili nijanse pa da lijepa žena izgleda ružno. A kad prođe deset-petnaest godina, one koje su se navikle često čuti da su lijepe, “jako lijepe”, primjećuju da tek rijetko čuju te slatke riječi. Tako je i sa mnom. Prije dvije-tri godine ne bi prošao nijedan dan, a da ne